

NIEŽAI

Niežai (*scabies*) yra parazitinė odos liga, kurią sukelia niežų erkė (*Sarcoptes scabiei varietio hominis*). Niežais užsikrečiama per artimą sąlytį su užsikrėtusiuoju šia infekcija, ypač miegant kartu ar lytiškai santykiuojant. Norvegiški niežai gali plisti per užkrėtus drabužius ar patalynę. Patekusi ant odos, niežų patelė įsirausia į epidermį ir padeda 60–90 kiaušinių, kurie per 10–12 dienų subręsta ir iš jų išsivysta erkutės. Erkių išmatose esančios proteazės sukelia vietines ar sisteminės padidėjusio jautrumo reakcijas.

DIAGNOSTIKA

Klinikiniai požymiai

*Niežėjimas, sustiprėjantis naktį ar sušilus, – pagrindinis klinikinis požymis, atsirandantis po 2–6 savaičių nuo užsikrėtimo, reinfekcijos atveju po 1–4 dienų.

*Erkių takai – apie 0,5 cm ilgio sidabrinės spalvos linijos riešų, delnų ir padų raukšlėse.

*Bėrimas – dažniausiai poriniai mazgeliai, pūslytės, pūlinukai, papulės ar mazgai, šašai, nukasymai.

**Būdingos pažeidimo vietos* – rankų ir kojų tarpupirščiai, riešų, alkūnių, pažastų, užausių, liemens, sėdmenų, kelių, spenelių, gaktos, vyrams varpos ir kapšelio sritys. Kūdikiams, vyresnio amžiaus ir susilpnėjusį imunitetą turintiems (imunosupresyviems) žmonėms pažeidimai gali atsirasti bet kuriose kūno vietose, ant veido ir plaukuotoje galvos dalyje.

Tyrimai

*Rašalo mėginys erkių takams išryškinti.

**Tiesioginė mikroskopija* – kiurete ar skalpeliu oda nugrądoma galinėje erkių tako dalyje. Raginės masės ištirpdomos kalio šarmo tirpalu. Tepinėlyje nustatomos erkės, jų kiaušiniai ar išmatos.

**Epiluminescencinė mikroskopija* (dermatoskopija) – erkių takų tyrimas optiniu prietaisu, galima rasti sukėlėjų.

*Lytiškai plintančių infekcijų tyrimai atliekami lytiškai aktyviems asmenims.

GYDYMAS

Gydymo indikacijos (tikty)

*Būdingi klinikiniai niežų požymiai.

*Asmenys, kurie artimai bendravo su užsikrėtusiuoju (pvz., miegojo išsirengę kartu, lytiškai santykiavo).

*Asmenys, kurie artimai nebendravo su ligoniu, gydomi tik norvegiškų niežų atveju.

Ligoniai gydomi vienais iš šių vaistų:

Permetrinas. Skiriama 4 % tepalo ar 5 % kremo vienkartinė 8–12 val. aplikacija yra veiksminga ir gerai toleruojama gydant niežus. Kai kuriose šalyse 2,5 % koncentracijos permetrino skiriama vaikams, tačiau apie tai nėra pakankamai paskelbtų patikimų tyrimų duomenų.

Benzilbenzoatas. Skiriama 25 % suaugusiems ir 10 % vaikams losjono aplikacija vieną kartą per dieną 3 dienas. Gydymas veiksmingas, tačiau gali sukelti odos dirginimą,

Sieros tepalo aplikacija (20–33 % suaugusiems ir 5–10 % vaikams) vieną kartą per dieną 3–5 dienas. Gydymas pigus ir saugus, tačiau gali sukelti odos dirginimą.

Kitos būtinos sėkmingo gydymo procedūros

*Prieš pradėdant gydymą, žmogus turi išsimaudyti (pagerėja vaistų penetracija).

*Pacientui suteikiama informacija apie vaisto vartojimą ir galimus šalutinius poveikius. Tepti tepalu, kremu ar losjonu reikia pradėti nuo apatinio žandikaulio (**galva netepama**) ir toliau žemyn tepti visą kūną, įskaitant raukšles, kirkšnis, bambą, išorinius lytinius organus ir odą po nagais. **Kūdikiams turi būti tepama veido ir plaukuotosios galvos dalies oda.** Kitas žmogus ligonį turi tepti užsimovęs vienkartinę pirštines.

*Gydymo kurso metu ligoniui rekomenduojama nesimaudyti.

*Baigus gydymą žmogus turi išsimaudyti, apsivilkti švarius drabužius, pakeisti švarių patalynę ir rankšluosčius. Panaudota patalynė, drabužiai ir kiti prisiliečiantys prie kūno kasdienio vartojimo daiktai turi būti išskalbti didesnės kaip 50 laipsnių temperatūros vandenyje. Jei to negalima padaryti, jie laikomi plastikiniame maiše 72 valandas. Neturėdamos kontakto su žmogaus kūnu erkės žūva.

*Gydant vienkartinėmis aplikacijos, po 7–10 dienų rekomenduojama gydymą pakartoti.

Atsparumas

*Kai kuriems vaistams susidaro niežų erkių atsparumas.

Kontrolė

*Ligoniams pasakoma, kad po gydymo bėrimas ir niežėjimas gali išlikti 2–4 savaites. Šie požymiai sumažėja vartojant minkštinamuosius preparatus (emolientus).

*Gydymo veiksmingumui įvertinti gali būti atlikta tiesioginė mikroskopija, ypač norvegiškų niežų atveju.

Informaciją parengė Šeškinės poliklinikos gydytoja dermatovenerologė Inga Galinauskaitė pagal:

„Lytiškai plintančių infekcijų diagnostiką ir gydymą“ (sudarytoja doc. Skaidra Valiukevičienė, Kaunas, 2007).

Jaunimo sveikatos kabinetas, 2021-06-14

